

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALEKTEN

RIJKSUNIVERSITEIT GENT
Seminarie voor Vlaamse Dialektologie
Blandijnberg, 2
9000 GENT
tel 091/25.76.11
toestel 4104

Vragenlijst 23

februari 1980

HET PAARD (1)

Dialekt van : (stad, dorp, gehucht, wijk), (gemeente), (prov.)

GESPROKEN DOOR :

OPGETEKEND DOOR :

Naam :
Geboorteplaats :
Geboortejaar :
Beroep :
Geboorteplaats vader :
Geboorteplaats moeder :
.

Naam :
Geboorteplaats :
Geboortejaar :
Beroep :
Volledig adres :
.
Tel. :

Wilt U de vragenlijst invullen voor slechts één plaats? De laatste gemeentefusie ten spijt, blijven alleen de oorspronkelijke dorpen voor ons dialektonderzoek de geografische referentiepunten. U vult dus in voor bv. Z e v e n e k e n , gemeente Lochristi.

Als U de zaken zelf niet voldoende kent, gaat U liefst te rade bij een ter plaatse geboren en getogen landbouwer.

Tracht ook steeds zo getrouw mogelijk de dialektische uitspraak weer te geven.

A. ALGEMEENHEDEN

1. Wat zijn (waren) de gangbaarste eigennamen of voornamen bij u gegeven aan :

- a) een merrie
- b) een ruïn
- c) een hengst

a)

b)

c)

2. Wat is de dialektbenaming voor de jaarmarkt voor paarden?

3. Hoe heet de dag vóór die jaarmarkt-dag?

B. RAS

Wat zijn de dialektbenamingen voor een boerepaard van een van de volgende rassen :

4. Vlaams paard ?	
5. Brabants paard ?	
6. Ardeens paard ?	
7. Boulognees paard ?	
8. Normandisch paard ?	
9. andere ...	

C. HAARKLEED

Hoe heet in uw dialect :

10. een wit, stervormig vlekje op het voorhoofd ?	
11. een paard met zo'n vlekje ?	
12. een langwerpige witte streep van voorhoofd tot neus ?	
13. een paard met zo'n streep ?	
14. Met welk woord zegt men van een paard dat het geen witte vlek heeft op zijn kop ?	
15. Hoe noemt men in uw dialect : een witte vlek of witte vlekken op één of meer poten ?	
16. een paard met één of meer witgevlakte poten ?	

Hoe noemt men een paard met een van de volgende kleuren ? Wil u zowel het zelfstandig naamwoord als het hoedanigheidswoord invullen als dat kan ?

Bijv. Ons paard is een *vos*. Ons *vosde/vosse* paard.

17. bruinrood, voskleurig :	Ons paard is een	Ons	paard.
18. donker voskleurig, bruinros :	" "		"
19. geelachtig bruin, bruin-beige :	" "		"
20. bruin tot donkerbruin met zwarte manen, staart en poten :	" "		"
21. bruin rood-grijs (rouaan-rouaans) :	" "		"
22. grijs :	" "		"
23. geschimmeld, met ronde grijze vlekken op witte ondergrond :	" "		"

24. wit : Ons paard is een Ons paard.

25. zwart ; " " " " " "

26. Hoe heet het lange haar van in de winter ?

Hoe zegt men :

27. dat haar verliezen ?
(bijv. ons paard is aan het)

28. het opgroeien van het nieuwe haar
in ronde, blinkende plekken ?

29. de lange haren op de onderbuik en rond de uier ?

D. LEEFTIJD

Hoe heet in uw dialekt :

30. het jong van een paard ?

31. het mannelijke jong ?

32. het vrouwelijke jong ?

33. het niet gespeende, nog zuigende
jong, tot ongeveer 3 maanden oud ?

34. een moederloos veulen tot één jaar
oud ?

35. het jonge paard van één jaar oud ?

26. het jonge paard tussen één en twee jaar ?

37. een paard van anderhalf jaar oud ?

38. een paard van twee jaar oud ?

39. een paard van twee en een half jaar
oud ?

40. een paard van drie jaar oud ?

41. Kent u een woord "vool" of "volen" voor een jong paard ? Op welke leeftijd wordt een jong paard dan zo genoemd ?

42. Wat is (zijn) de gebruikelijke vleina(m)en voor het veulen ?
(boet(en), poet(en), piet(en),
pietje ?)

Hoe zegt men in uw dialect :

43. de eerste tanden van het veulen ?

44. de tanden verwisselen ?

45. het blijvende gebit, de blijvende tanden ?

Met welke woorden of uitdrukkingen kan men de leeftijd aangeven naar gelang van het aantal blijvende tanden, bijv. :

46. op 3 jaar : 2 tanden
(*tweetander* ?)

47. op 4 jaar : 4 tanden

48. op 5 jaar : 6 tanden

49. Hoe zegt men : het paard heeft zijn volledige gebit gekregen ?

50. Een kenner kan aan de afslijting van de tanden de leeftijd van een paard vrij nauwkeurig schatten, maar als de tanden op oudere leeftijd ver afgesleten zijn wordt dat steeds moeilijker.

Kent u een woord of uitdrukking om dat aan te geven ?
(*Dat paard tekent (niet meer)*)

51. Hoe zegt men van een jong paard dat zijn borst, schouders en heupen breed worden, dat het de lichaamsbouw van een volwassen paard krijgt ?
Bijv. een paard moet drie jaar zijn eer het (begint te)

E. GESLACHT

Hoe heet in uw dialect :

52. een mannelijk paard ?

53. een mannelijk paard kastreren of lubben ?

54. een gekastreerd mannelijk paard ?
(*ruin, luijer* ?)

55. een mannelijk paard dat gehouden wordt voor de dekking ?

56. een mannelijk paard waarvan één (of de twee) teelbal(len) niet in de balzak gezonken is (zijn) ?

57. een slecht gekastreerde ruin ?

58. een vrouwelijk paard ?

59. een vrouwelijk paard dat men houdt om er veulens van te krijgen ?

F. LICHAAMSDELEN

Hoe heet in uw dialect :

60. het voorste deel van het paard (kop, borst en voorpoten) ?
Ndl. de voorhand.

61. het middendeel van het paard ?
(Ndl. de middenhand)

62. het achterste deel van het paard ?
(Ndl. de achterhand)

63. het geheel der benen/poten van een paard ?

64. het bovenlichaam van het paard ?

Hoe heten in uw dialect de volgende lichaamsdelen van het paard ?
(de cijfers tussen haakjes verwijzen naar TEKENING 1)

65. het voorhoofd (1)

66. de holte boven het oog (2)
(zoutvat ?)

67. de neus (3)

68. het neusgat (4)

69. de bovenlip (5)

70. de onderlip (6)

71. de lippen

72. de bek, de mond (7)

73. het gebit

74. de maaltanden
(kweern ?)

75. de achterste tanden waar het mondstuk van de breidel op rust
(breidel-, briltanden ?)

76. de kin (8)

77. de onderkaak (9)

78. het vorkvormige been van de onderkin
(schaar, scheerbeen, kaakharnas ?)

79. elk van de twee zijden van dat been
(branke)

80. de maantop, de haarlok die tussen de oren op het voorhoofd valt (10)

Hoe heet in uw dialect :

81. de nek van het paard (12)	
82. de halsklier(en) (vijf, vijven ?)	
83. de manen (13)	
84. de kam, dat is de huidplooi waarin de manen geplant zijn (14)	
85. de hals (15)	
86. de schouder (16)	
87. de schoft (17)	
88. het schouderblad (de schuiver ?)	
89. de romp, de koffer (18)	
90. de rug (19)	
91. de lendenen	
92. de heup (20)	
93. het kruis (21)	
94. de staartwortel (22)	
95. de bil (23)	
96. de staart (24)	
97. de afgeknotte, ingekorte staart	
98. de dij (25)	
99. de hak, de hiel (26)	
100. de vetlok (27)	
101. de pijp (28)	
102. de knie (29)	
103. de buik (30)	
104. de flank (zijkant van de buik)	
105. de spoorader (31)	
106. de elleboog (32)	
107. de borst, de boeg (33)	
108. de voorarm (34)	

109. de zwilwrat, het eelt (35)	
110. de voorknie, de handwortel (36)	
111. de kogel (37)	
112. de koot (38)	
113. de kroonrand (39)	
114. de hoef (TEKENING 2)	
115. Onderdelen : de zool (a)	a)
116. de straal, straalvork (b)	b)
117. de draagwand, de hoornwand (c)	c)
118. de witte lijn (d)	d)
119. de bal (e)	e)

G. GESLACHTSDELEN MERRIE

Hoe heet in uw dialect :

120. het uitwendig zichtbare geslachts- deel van de merrie ?	
121. het herhaaldelijk openstulpen van de schaam lippen na het urineren, waarbij de roze ingang van de sche- de even bloot komt ? (dat komt meer voor in de bronsttijd) (blekke(re)n, blikke(re)n ?)	
122. de schede of vagina van de merrie ?	
123. de baarmoeder van de merrie ?	
124. de uier ?	
125. de tepel ?	

H. GESLACHTSDELEN HENGST

Hoe noemt men in uw dialect :

126. de geslachtsorganen van de hengst of ruil in hun geheel ? (broek, gemak ?)	
127. het teellid, de roede ?	
128. het hoofd, het uiteinde van de roede ?	
129. het omhulsel van het teellid ?	
130. de teelballen ?	
131. de teelballenzak ?	

I. EIGENSCHAPPEN IN VERBAND MET LICHAAMSBOW, HOUDING EN GANG

Hoe zegt men in uw dialect :

132. harmonisch van bouw ?	
133. slecht van bouw, onelegant ?	
134. een diep ingezonken rug ? (ZIE TEKENING 3)	
135. een paard met zo'n rug is	
136. een rug die naar boven welft ?	
137. een paard met zo'n rug is	
138. een afhankelijk achterlijf of kruis ? (ZIE TEKENING 4)	
139. een paard met zo'n achterlijf is ...	
140. een scheve of afgezakte heup ?	
141. een paard met zo'n heup is	
142. een paard met weinig staarthaar ?	
143. Hoe zegt men van een paard dat de gewrichten en voeten te dik, te beveleerd zijn ?	
144. Hoe heet een paard met dunne, fijngebouwde poten ?	
145. Hoe zegt men van een paard dat de zool van zijn hoef de grond raakt en dat de boorden van de hoef breed zijn of opkrullen ? (ZIE TEKENING 5)	

Hoe zegt men in uw dialect :

146. a) met de achterhamen binnenwaarts gekeerd ? (ZIE TEKENING 6)	a)
147. b) met de achterhamen buitenwaarts gekeerd ? (ZIE TEKENING 7)	b)
148. a) met de voorpoten onder het lijf staan(d) ? (ZIE TEKENING 8)	a)
149. b) met de achterpoten onder het lijf staan(d) ? (ZIE TEKENING 9)	b)

Hoe zegt u in uw dialect :

150. a) met de voorpoten te ver naar voor staan(d) ? (ZIE TEKENING 10)	a)
151. b) met de achterpoten te ver naar achter staan(d) ? (ZIE TEKENING 11)	b)
152. a) met de hoeven van de voorpoten naar buiten gericht ? (ZIE TEKENING 12)	a)
153. b) een paard dat zo staat of stapt ?	b)
154. c) Zo'n paard zwaait bij het stappen de voorpoten naar buiten. Hoe heet dat ? Bijv. dat paard	c)
155. d) met de hoeven van de voorpoten naar binnen gericht ? (ZIE TEKENING 13)	d)
156. e) een paard dat zo staat of stapt ?	e)
157. a) met de hoeven van de achterpoten naar buiten gericht ? (ZIE TEKENING 6)	a)
158. b) een paard dat zo staat of stapt ?	b)
159. c) met de hoeven van de achterpoten naar binnen gericht ? (ZIE TEKENING 7)	c)
160. onder het stappen de achterpoten (soms ook de voorpoten) gekruist neerzaten ?	
161. op de top van de achterhoeven gaan of staan ? (ZIE TEKENING 15)	
162. a) het voorwaarts doorknikken van de koot van de voorpoot (fr. <i>boulet</i>) bij het <u>staan</u> ? (ZIE TEKENING 16)	a)
163. b) het voorwaarts doorknikken van de koot van de voorpoot bij het <u>gaan</u> ? (ZIE TEKENING 17)	b)
164. c) het achterwaarts doorknikken van de koot ? (ZIE TEKENING 18)	c)

Hoe heet in uw dialect :

165. onder het stappen de achterhoeven verder voorwaarts plaatsen dan de voorhoeven hebben gestaan ?	
166. zodoende met de achterhoef op de voorhoef trappen ?	
167. onder het stappen met de voorhoeven in de grond schoppen ?	
168. onder het stappen de enkels tegen elkaar stoten en eventueel kwetsen ?	

J. EIGENSCHAPPEN IN VERBAND MET KARAKTER

169. schichtig, schrikachtig ?	Dat paard is Het is een (hoedanigheidswoord) (zelfst. v.)
170. boos, gevaarlijk ?	Dat paard is Het is een
171. mak, gewillig ?	Dat paard is Het is een
172. dartel, speels, wispelturig ?	Dat paard is Het is een
173. moedig, opgewekt, vlot ?	Dat paard is Het is een
174. traag, dromerig ?	Dat paard is Het is een
175. met een goede eetlust ?	Dat paard is Het is een